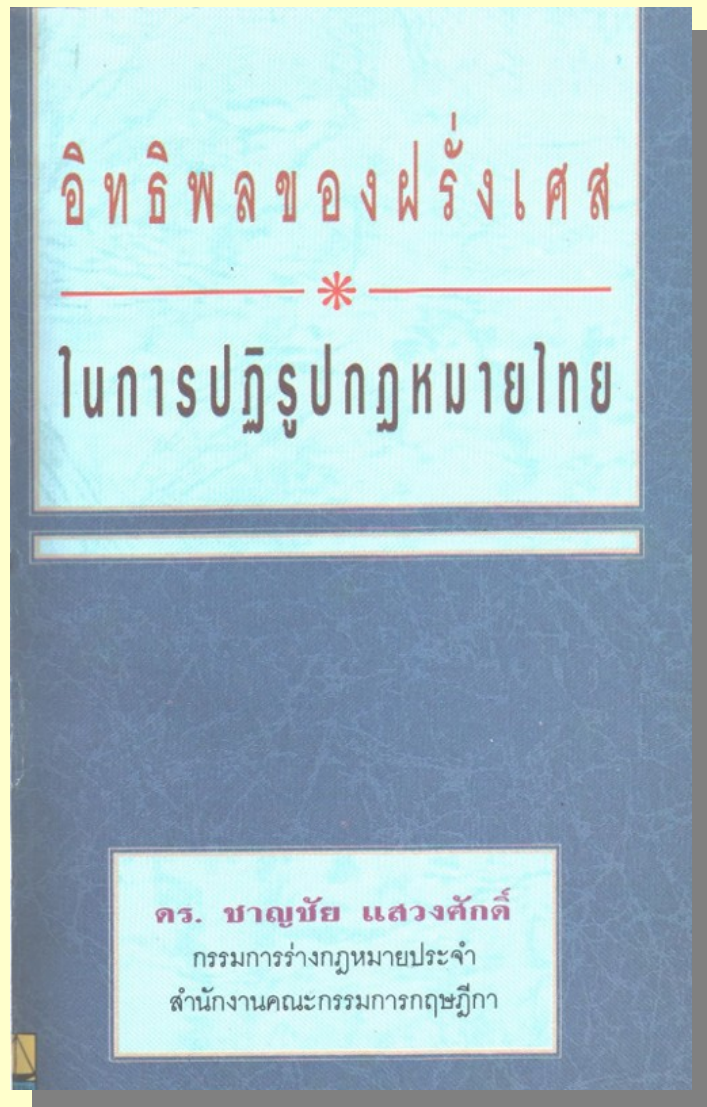

民商法典編纂史に関するタイ国内での通説

< 文献・その1 >

チャーンチャイ・サウエーンサック著
(タイ国務院評議会事務局 法案起草常任委員)

『タイ法制改革におけるフランスの影響』

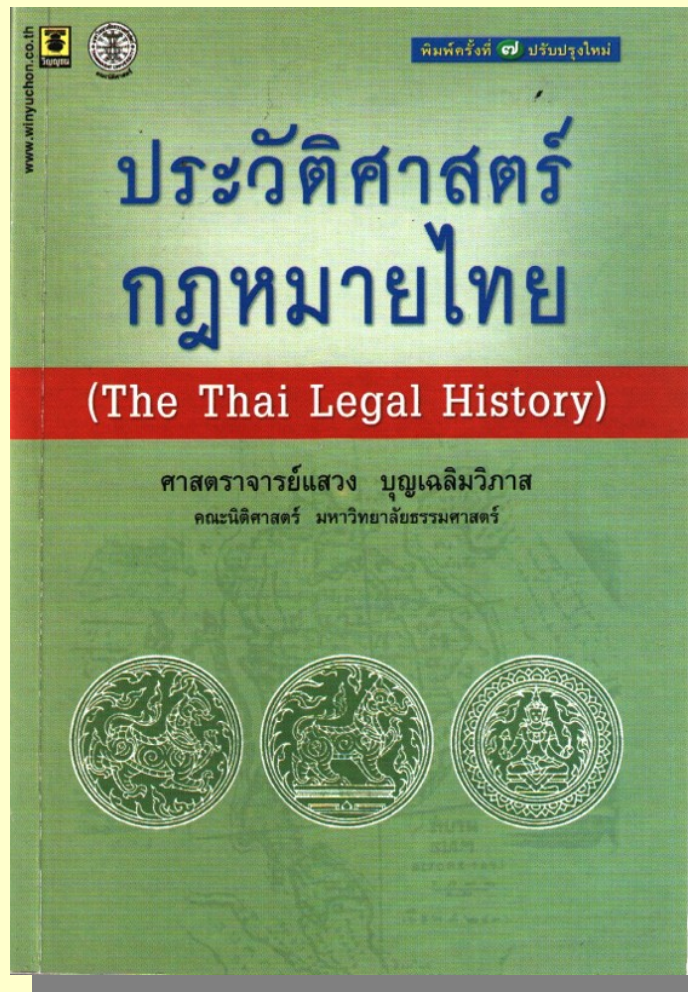
(1996年)

第二章 法典編纂 第三節 民商法典の編纂

第一項 フランス人によるフランスをモデルにした編纂
(P.46～61)

第二項 タイ人による日本をモデルにした編纂
(P.62～70)

< 文献・その2 >

サウエーン・ブンチャルームウィパート 著
(タマサート大学法学部教授)

『タイ法制史』

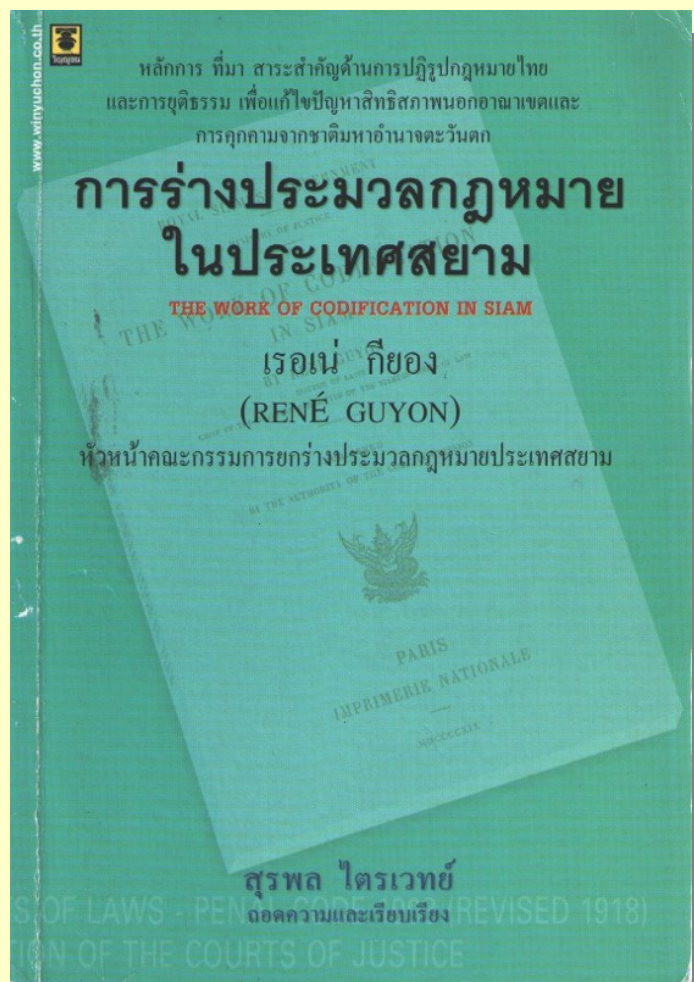
(初版1999年、改訂版2008年)

第九章 西洋近代法の継受と法典編纂
第二節 タイにおける法典編纂

第二項 民商法典の編纂

(P.228～237)

< 文献・その3 >

ルネ・ギヨン著
スラポン・トゥライウเอート訳

『サヤム王国における法典編纂(1919)』

(2007年)

第一部 【解説】 タイにおける法制改革と法典編纂
第三章 タイ法制改革における法典編纂
第四節 各種法典の編纂
(2) 民商法典

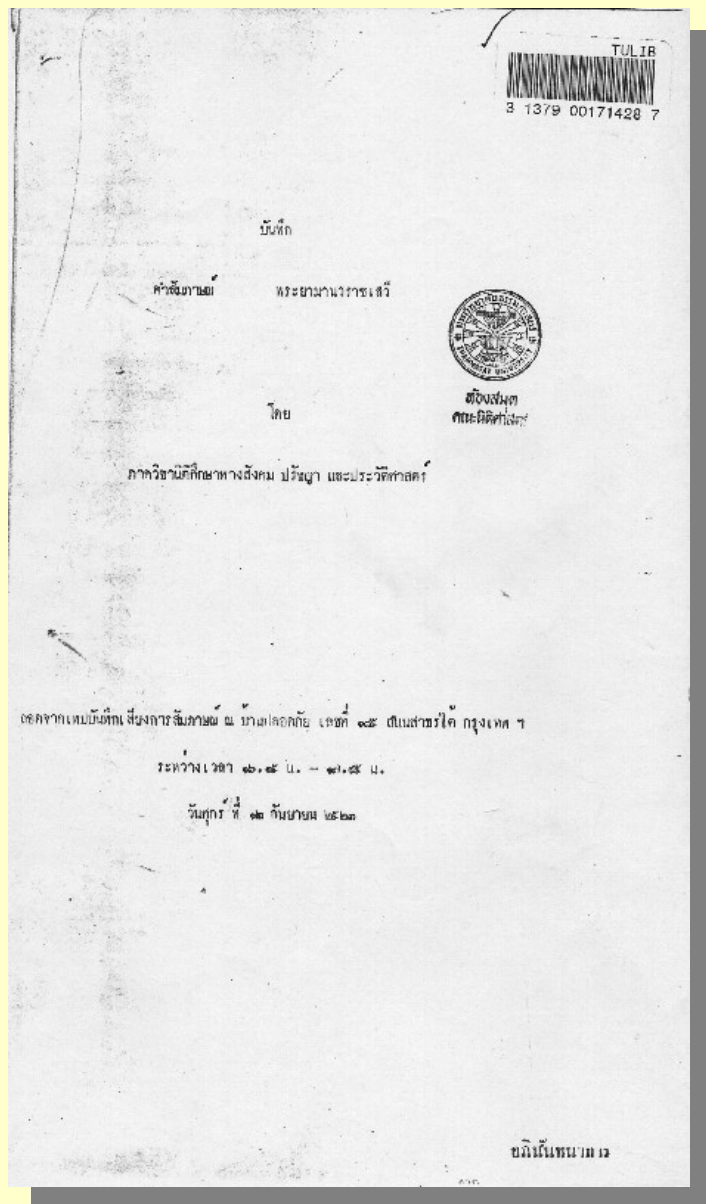
(P.82～100)

第二部 『サヤム王国における法典編纂』

(P.119～184)

“The Work of Codification in Siam”

< 一次資料・その1 >

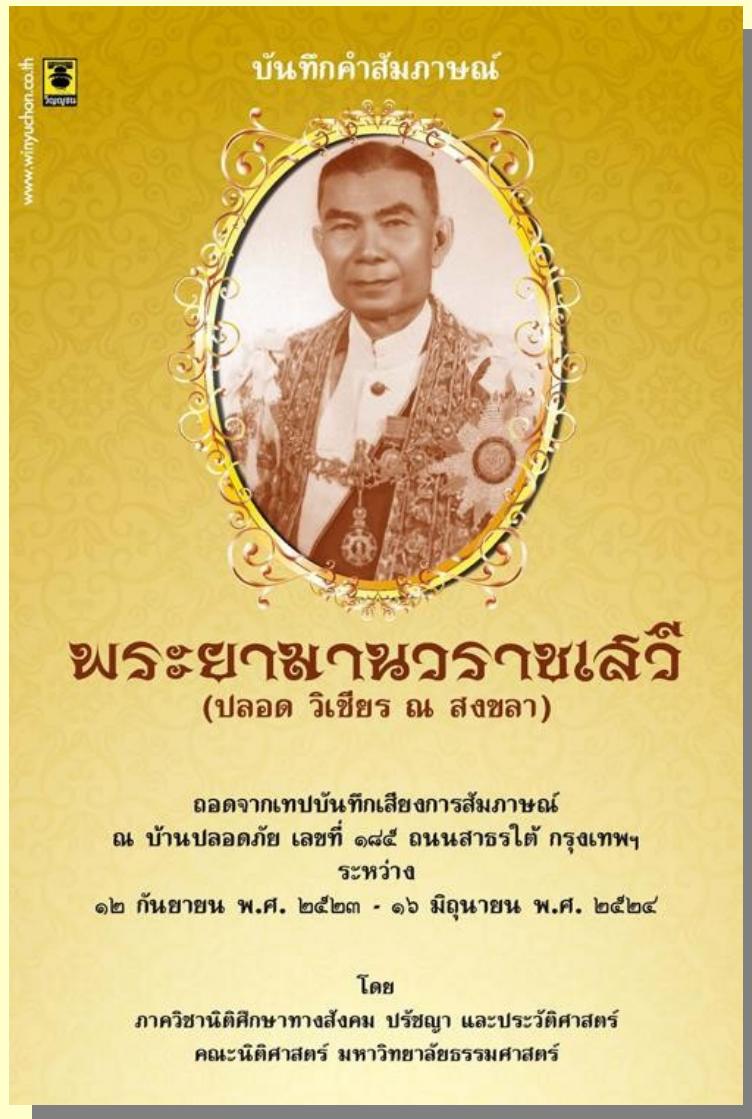
『プラーマーナワラーチャセーウィー侯爵 聴き取り調査の記録』

現在のタマサート大学法学部の主催により、1980年の9月12日、同年12月10日、および翌81年6月16日の3回にわたって行われたインタビュー調査の記録。

タイプ印刷の小冊、F4サイズ、64ページ。

(タマサート大学法学部サンヤー教授記念図書館所蔵)

< 一次資料・その1・正式出版 >

『プラーマナーワラーチャセーウィー侯爵 聴き取り調査の記録』

ウィンユーチョン出版 (<https://winyuchon.com>) 2013年

< 一次資料・その2 >

「プラーマーナワラーチャセーウィー侯爵 回想録」

タイ国務院評議会事務局編
『タイ国務院評議会事務局設立48周年記念出版』
1981年、1～6ページ。

คำรำลึก

ของ

พระยามานวราชเสวี

(ปลอด - วิเชียร ณ สงขลา)

พระยามานวราชเสวี (ปลอด - วิเชียร ณ สงขลา) อดีตเลขาธิการกรมร่างกฎหมายคนแรกได้ให้สัมภาษณ์แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๔ ณ บ้านปลอดกับ ถนนสาทรใต้ กรุงเทพมหานคร เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. ดังนี้

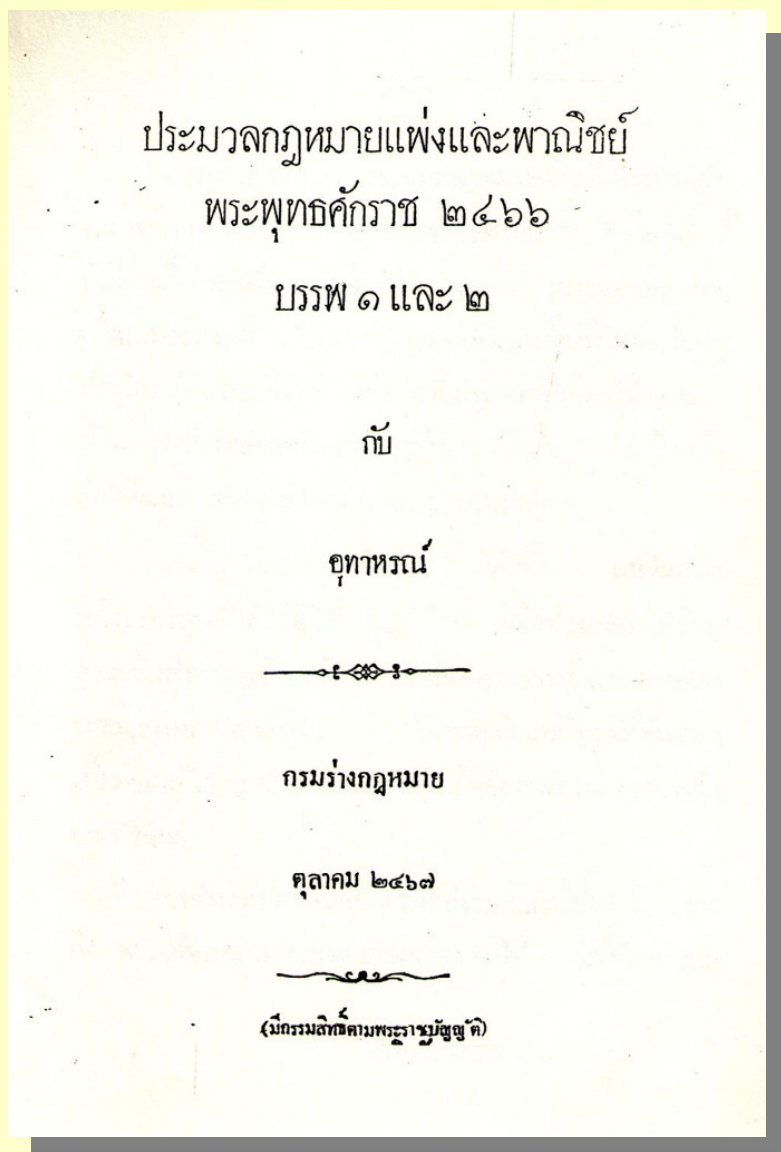
เจ้าหน้าที่ ๖ - ท่านเริ่มการทำงานครั้งแรกที่ไหนครับ

พระยามานวราชเสวี - เมื่อผมเรียนจบการศึกษาจากโรงเรียนราชวิทยาลัยใน พ.ศ. ๒๔๕๑ แล้ว ผมก็สอบเข้าทำงานที่กระทรวงยุติธรรมโดยตั้งใจจะเรียนกฎหมายที่โรงเรียนกฎหมาย ครั้งแรกผมเป็นล่ามภาษาอังกฤษในกองล่าม เวลานั้นผมได้เงินเดือน ๓๐ บาท ผมอายุแค่ ๑๘ ปี เท่านั้น ต่อมาผมถูกส่งไปทำงานเป็นเสมียนคนแรกที่กองชำระประมวลกฎหมาย

เจ้าหน้าที่ ๖ - ขณะนั้นกองชำระประมวลกฎหมายทำงานที่ไหนครับ

พระยามานวราชเสวี - ขณะแรกที่ผมไปทำงาน กองชำระประมวลกฎหมายอยู่ที่หน้าวัดมหาธาตุ ด้านติดกับทุ่งพระเมรุ ขึ้นไปแล้วเลี้ยวซ้ายไปนิดเดียวมีเพียงห้องเดียวเท่านั้น ต่อมาย้ายไปอยู่ที่โรงละครแห่งชาติ ขณะนั้นมีตึกอยู่ ๓ ตึก เดิมเป็นของกระทรวงธรรมการ ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงยุติธรรมใช้ทำคดีเพื่อประเทศจะได้ใช้อำนาจศาลคืนจากต่างประเทศ กระทรวงธรรมการก็ให้ ตึกหลังที่สองที่สามซึ่งเป็นของกระทรวงยุติธรรม โดยชั้นบนตึกหลังที่สามเป็นที่ทำงานของกองชำระประมวลกฎหมาย แต่ขณะนั้นถูกซื้อไปแล้วทำเป็นโรงละครแห่งชาติ ต่อมากรมร่างกฎหมายก็ย้ายมาที่ตึกริมข้างเป็นนี้

< 一次資料・その3 >

司法省起草局編

『仏暦2466年 民事商事法典
第一編・第二編 逐条解説』

(1924年10月)

พระยามานวราชเสวี (พลอด วิเชียร ณ สงขลา) 侯爵とは？

วิกิพีเดีย
สารานุกรมเสรี

หน้าหลัก
เหตุการณ์ปัจจุบัน
ถามคำถาม
บทความคัดสรร
บทความคุณภาพ
สุ่มเนื้อหา

มีส่วนร่วม

- ศาลาประชาคม
- ปรับปรุงล่าสุด
- เรียนรู้การใช้งาน
- ติดต่อวิกิพีเดีย
- บริจาคให้วิกิพีเดีย
- วิธีใช้

พิมพ์/ส่งออก

เครื่องมือ

พระยามานวราชเสวี (พลอด วิเชียร ณ สงขลา) - วิกิพีเดีย - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

W พระยามานวราชเสวี (พลอด วิเชียร ณ สงขลา) ...

คุณลักษณะใหม่ ล็อกอิน / สร้างบัญชีผู้ใช้

บทความ อภิปราย เนื้อหา แก้ไข ประวัติ ค้นหา

พระยามานวราชเสวี (พลอด วิเชียร ณ สงขลา)

จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี

พระยามานวราชเสวี (นามเดิม พลอด วิเชียร ณ สงขลา) (18 กันยายน พ.ศ. 2433 - 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2527) อดีตผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในรัชกาลที่ 9 เป็นเวลา 15 ปี อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการกฤษฎีกา อดีตอธิบดีกรมอัยการ เลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา อดีตประธานสภาผู้แทนราษฎร อดีตสมาชิกสภากรรมการองคมนตรีในรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งอภีรัฐมนตรีและองคมนตรีในรัชกาลที่ 9

พระยามานวราชเสวี เป็นบุตรพระอนันตสมบัติ (เอม) ผู้ช่วยราชการเมืองสงขลา เกิดที่บ้านพระยาสุนทรานุรักษ์ (เนตร ณ สงขลา) **ตำบลบ่อยาง** อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นน้องชายร่วมบิดามารดากับ **เจ้าพระยาศรัทธาธรรมาธิเบศ** (จิตร ณ สงขลา) เจ้าพระยาคนสุดท้ายของประเทศไทย อดีตประธานองคมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานรัฐสภา เลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา รัฐมนตรี (เสนาบดี) หลายกระทรวง

หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมที่โรงเรียนราชวิทยาลัย ได้อยู่ในพระอุปถัมภ์ของกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

- การศึกษา (ตามลำดับ)
 - โรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก (อสช 971)
 - โรงเรียนเทพศิรินทร์
 - โรงเรียนราชวิทยาลัย (ปัจจุบันคือโรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์)

พ.ศ. 2456 ได้รับทุนเล่าเรียนหลวงของกระทรวงยุติธรรม ไปศึกษาต่อกฎหมายที่โรงเรียนอินเนอร์เทมเปิล (Inner Temple) ประเทศอังกฤษ

พระยามานวราชเสวี มีบุตรชายคนเดียว ชื่อ วิรัช ณ สงขลา สมรสกับ หม่อมเจ้าหญิงวุฒิเฉลิม วุฒิชัย มีบุตรชายสองคน ชื่อ เดชาภิวัฒน์ และ ณัฐญาดา ณ สงขลา ^[1]

อ้างอิง

- http://www.e-library.ago.go.th/attorney/MUSEUM/htmls/human5.htm

1. ^ กิติวัฒนา (ไขยงค์) ปกมนตรี, หม่อมราชวงศ์. *สายพระโลหิตในพระบาทเจ้าหลวง*. กรุงเทพฯ : ดีเอ็มดี, พ.ศ. 2551. 290 หน้า. ISBN 978-974-312-022-0

ด • พ • ก

สภาองคมนตรีไทย

[แสดง]

【人物および経歴】

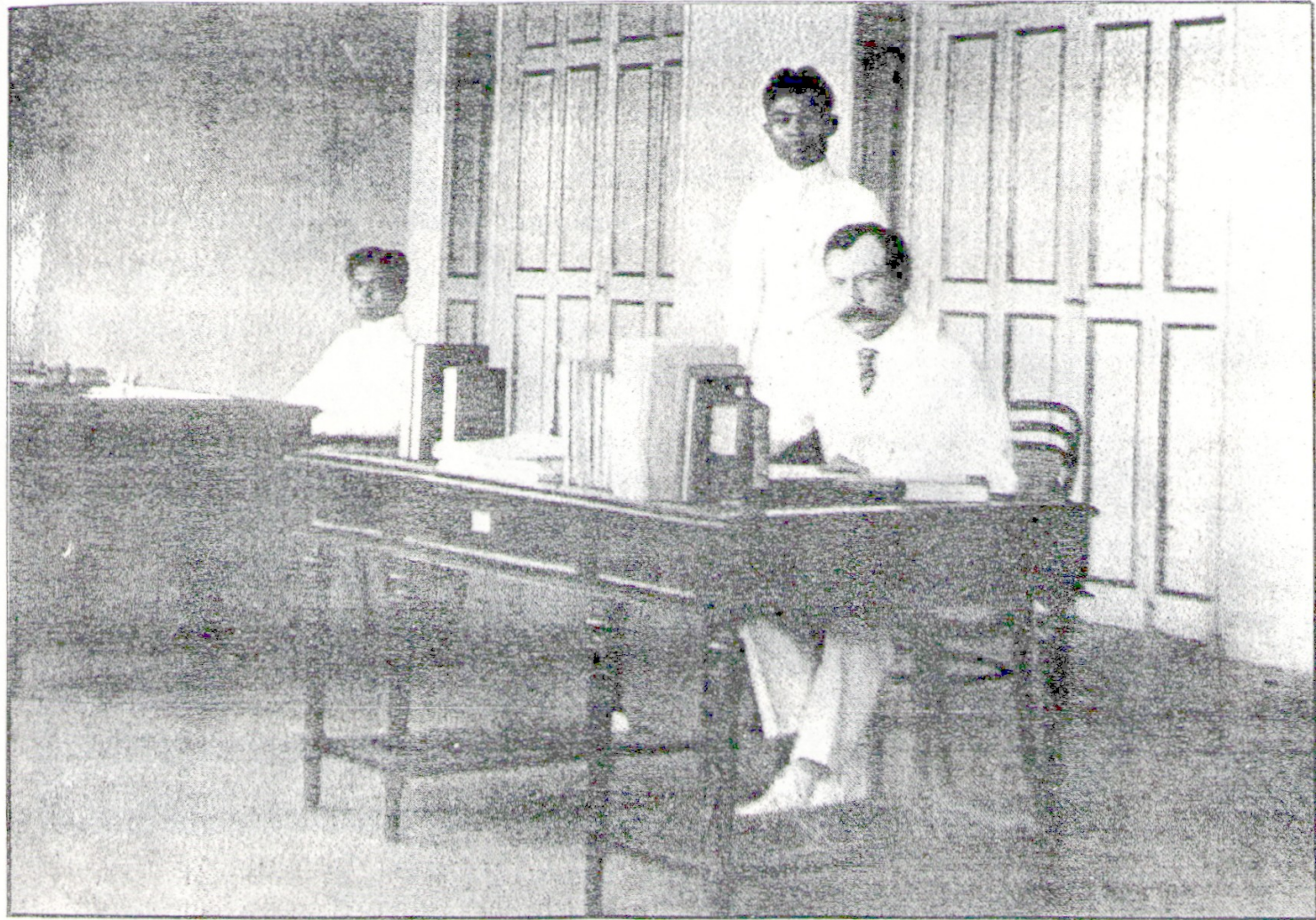
- 実名：プロット・ウィチャイ・ナ・ソクラー。
- 1890年9月18日、タイ南部ソクラー県ソクラー市に、市長補佐プラアナンタソムバットの次男(?)として生まれる。兄は、後にタイ史上最後の公爵となるチャオプラヤースータンマティベート公爵。
- 1984年9月17日、没す。享年93歳。

【[https://th.wikipedia.org/wiki/พระยามานวราชเสวี_\(ปลอด_วิเชียร_ณ สงขลา\)](https://th.wikipedia.org/wiki/พระยามานวราชเสวี_(ปลอด_วิเชียร_ณ สงขลา))】

【学歴】

- 1908年、バンコク市内ラーチャウィッタヤーライ高校卒業。
- 1909年、当時の司法大臣、コロムルワンラーチャブリーディレーク親王にその才能を認めれ、翌年、司法省付属法律学校への入学を許される。
1911年、同校を卒業し、タイ法曹資格取得。
- 1912～16年、国費留学生としてイギリスの法律学校“Inner Temple”に学び、英国法曹資格(Barrister at Law)を取得。

【『聴取録』 原本P.58; 出版P.137 – 138】

- 1909年ごろ、法典編纂委員会付き常勤英語通訳を勤めるプロット・ウィチャイ・ナ・ソクラー（立ち姿の人物、当時18歳）。
- 手前の人物は、ルネ・ギヨン法典編纂委員。

【復刻版『タイ民商法典第一編・二編 逐条解説(1925)』, 1990】

วิกิพีเดีย
สารานุกรมเสรี

[หน้าหลัก](#)

เหตุการณ์ปัจจุบัน

ถามคำถาม

บทความคัดสรร

บทความคุณภาพ

สุมเนื้อหา

▼ มีส่วนร่วม

ศาลาประชาคม

ปรับปรุงล่าสุด

เรียนรู้การใช้งาน

[ติดต่อกับวิกิพีเดีย](#)

[บริจาคให้วิกิพีเดีย](#)

វិធីនៃ

► พิมพ์/ส่งออก

► เครื่องมือ

▼ ภาษาอื่น

Latina

บทความ	อภิปราย
--------	---------

เนื้อหา

ແກ້ໄຂ

ประวัติ

ค้นหา

Q

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (21 ตุลาคม พ.ศ. 2417 - 7 สิงหาคม พ.ศ. 2463) ทรงเป็นต้นราชสกุลรพีพัฒน์ เป็นพระราชโอรสองค์ที่ 14 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และองค์ที่ 2 ในเจ้าจอมมารดาตลับ เกตุทัต โดยทรงมีพระเชษฐภคินีคือพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจ้องพรรณิรัชภัยญา ทรงเป็นผู้วางรากฐานด้านกฎหมายในเมืองไทย จนได้รับพระสมัญญานามว่า "**พระบิดาแห่งกฎหมายไทย**"^[1]

ทางด้านชีวิตส่วนพระองค์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ทรงเสกสมรสกับพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าหญิงอรพิต์ปะไซพะ พระธิดาองค์ใหญ่ใน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมพิทยาลงกรณ์ แต่ทรงมีชีวิตร่วมกัน เพียงไม่นานก็หย่าขาดจากกันหลังจากนั้นทรงรับหม่อมอ่อนเป็นชายา หลังจากนั้นทรงมี หม่อมอีก 2 พระองค์ คือ หม่อมและหม่อมหลวงชาวัดสีทองดี ปราโมช สิ้นพระชนม์ ณ กรุง ปารีส เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2463 พระชนมายุ 47 ปี

เนื้อหา [แสดง]

พระประวัติ

[แก้]

ประสูติ

[แก้]

พระองค์เจ้าวิวัฒนศักดิ์ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ 14 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระองค์ที่ 2 ในเจ้าจอมมารดาตลับ ประสูติเมื่อวันพุธ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ปีมะ จุลศักราช 1236 ตรงกับวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2417^[2] ต่อมาทรงได้รับพระราชทานนามจากพระราชบิดาว่า "วิวัฒนศักดิ์" เมื่อทรงพระเยาว์พระองค์เจ้าวิวัฒนศักดิ์ทรงได้รับการอภิบาลจากเจ้าจอมมารดาตลับ หม่อมราชวงศ์หญิงวงศ์ พึ่งบุญ และพระยาเวียงในนฤบาล (หรั่ง เกตพัต)^[3]

การศึกษา

[แก้]

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวง
ราชบุรีดิเรกฤทธิ์

ข้อมูล

วันประสูติ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2417

วันสิ้นพระ
ชนม์ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2463

พระราช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
บิดา อยู่หัว

- **コロムルワンラチャブリーディレーク親王（通称、ラピー親王）**
英国で自ら法曹資格を取得、司法省付属法律学校を設立して、自らも教鞭を執り、タイ法制の近代化に努める。

- 1911年、タイ法曹資格を取得。
(20歳)

- 1916年、英国法曹資格を取得。
(25歳)

【復刻版『タイ民商法典第一編・二編 逐条解説(1925)』, 1990】

【職歴】

- 1908年、英語通訳修習生。
- 1909年、法典編纂委員会付き常勤英語通訳。
- 1910～1917年、国際裁判所付き常勤英語通訳。
- 1917～1918年、宮内省法務局補佐官。
- 1919年、法典編纂委員会付き専属書記官。
- 1920～1923年、法典編纂委員会の法典翻訳委員。
- 1923～1925年、法律起草局の法案起草委員。
- 1925年、一審裁判所長官。
- 1926～1927年、国際裁判所長官。
- 1928～1933年、検察庁長官。
- 1934年、財務大臣。
- 1935年、宮内省財務局長官。

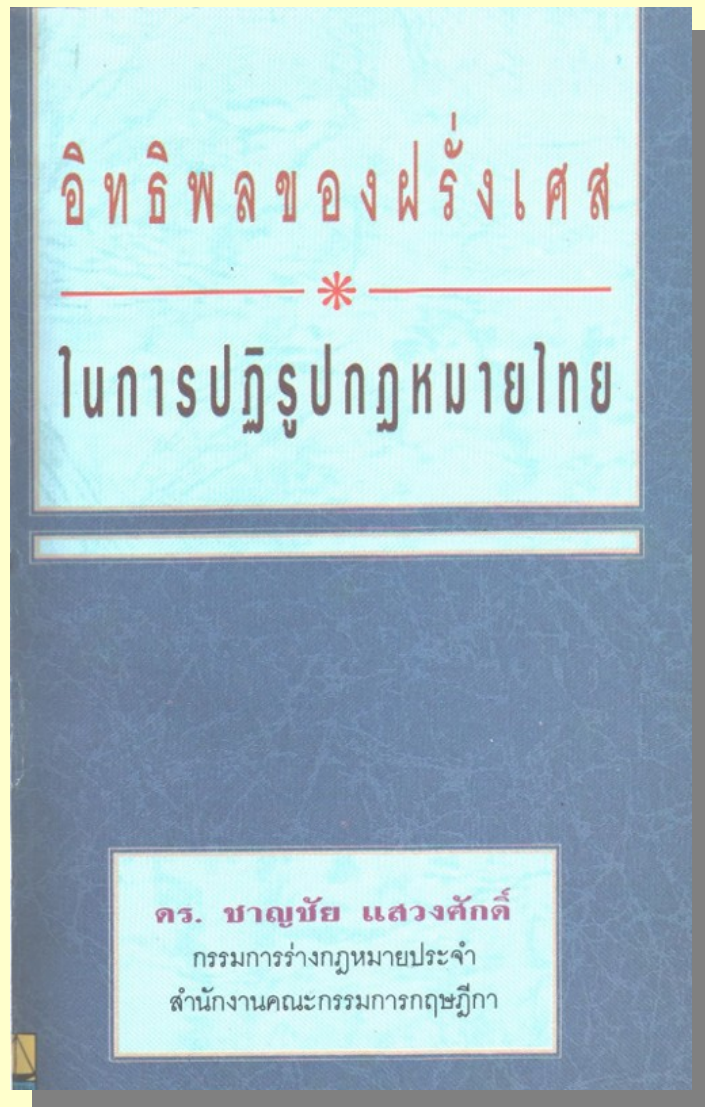
【その他の経歴】

- 1923年、司法省付属法律学校校長。
- 1928年、枢密院議員。
- 1931年、枢密院副議長。
- 1932年、憲法起草委員。
- 1935年、衆議院副議長。
- 1936～1942年、1943～1946年、衆議院議長。
- 1945年、憲法起草委員会議長。
- 1949年、前国王ラーマ九世の摂政に就任。
- 1949～1963年、枢密院議員。

- その間、チュランロンコン大学、タマサート大学で教鞭を執り、タマサート大学では正教授の職責も勤める。

フランス人法律家を中心にした民商法典編纂事業

チャーンチャイ・サウエーンサック著
(タイ国務院評議会事務局 法案起草常任委員)

『タイ法制改革におけるフランスの影響』

(1996年)

第二章 法典編纂
第三節 民商法典の編纂

第一項 フランス人によるフランスをモデルにした編纂
(P.46～61)

【ラーマ五世治下の民商法典編纂事業】

๒.๒ การจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หลังจากที่ได้ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ แล้ว ในปีเดียวกันนั้นเอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยทรงมีพระราชดำริว่า

“กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้อยู่ในเวลานี้ยังกระจัดกระจายอยู่หลายแห่งสมควรจะนำมารวบรวมไว้แห่งเดียวกันและจัดเข้าเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้สมแก่กาลสมัยความเจริญและพาณิชย์กรรมแห่งบ้านเมือง และความสัมพันธ์กับนานาประเทศ

ส่วนหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งศาลยุติธรรมได้เคยยกขึ้นปรับตัดสินคดีเนื่อง ๆ มา โดยธรรมเนียมประเพณีอันควรแก่ยุติธรรมนั้น สมควรจะบัญญัติไว้ให้เป็นหลักฐานและกิจการบางอย่างในส่วนแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งไม่มีกฎหมายที่ใช้อยู่ในบัดนี้ ก็ควรจะบัญญัติขึ้นไว้ด้วย

และทรงพระราชดำริห์ว่า ทางที่จะให้ถึงซึ่งผลอันนี้ ควรจะประมวลและบัญญัติบทกฎหมายที่กล่าวมาแล้วเข้าเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามแบบอย่างซึ่งประเทศอื่น ๆ ได้ทำมา

อนึ่ง ทรงพระราชดำริห์ว่า การชำระประมวลกฎหมายซึ่งทำอยู่ ณ บัดนี้ได้ดำเนินไปมากแล้ว สมควรจะประกาศให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ส่วนที่สำคัญและเป็นประโยชน์ตอนหนึ่งก่อนได้ ส่วนอื่น ๆ เมื่อสำเร็จบริบูรณ์จะได้ประกาศให้ใช้เพิ่มเติมในภายหลัง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบไป
ดังนี้^{๒๔๖}

- 1908年、刑法典、裁判所構成法、民事訴訟法が公布・施行されると、同年、ラーマ五世は勅令を発して民事商事法典編纂委員会を招集した：

「[国王陛下は、] 今時施行される民事、商事法は、未だ様々な場所に散在した状態にあるが、国内における繁栄と商業の[振興を目指し、] 且つまた諸外国との国際[協調] 関係を[重視する今日の] 時代の要請に即応するためには、これらを一カ所に集めて整理統合することが適當であると、お考えでいらっしゃいます。」

法典編纂委員会の設置

๒.๒ การจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หลังจากที่ได้ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ แล้ว ในปีเดียวกันนั้นเอง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยทรงมีพระราชดำริว่า

“กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้อยู่ในเวลานี้ยังกระจัดกระจายอยู่หลายแห่งสมควรจะนำมารวบรวมไว้แห่งเดียวกันและจัดเข้าเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้สมแก่กาลสมัยความเจริญและพาณิชย์กรรมแห่งบ้านเมือง และความสัมพันธ์กับนานาประเทศ

ส่วนหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งศาลยุติธรรมได้เคยยกขึ้นปรับสัตย์ตัดสินคดีเนื่อง ๆ มา โดยธรรมเนียมประเพณีอันควรแก่ยุติธรรมนั้น สมควรจะบัญญัติไว้ให้เป็นหลักฐานและกิจการบางอย่างในส่วนแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งไม่มีกฎหมายที่ใช้อยู่ในบัดนี้ ก็ควรจะบัญญัติขึ้นไว้ด้วย

และทรงพระราชดำริห์ว่า ทางที่จะให้ถึงซึ่งผลอันนี้ ควรจะประมวลและบัญญัติบทกฎหมายที่กล่าวมาแล้วเข้าเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามแบบอย่างซึ่งประเทศอื่น ๆ ได้ทำมา

อนึ่ง ทรงพระราชดำริห์ว่า การชำระประมวลกฎหมายซึ่งทำอยู่ ณ บัดนี้ได้ดำเนินไปมากแล้ว สมควรจะประกาศให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ส่วนที่สำคัญและเป็นประโยชน์ตอนหนึ่งก่อนได้ ส่วนอื่น ๆ เมื่อสำเร็จบริบูรณ์จะได้ประกาศให้ใช้เพิ่มเติมในภายหลัง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบไป
ดังนี้^{๒๒๖}

「従来、我が司法裁判所は、常に我が国の伝統と慣習に鑑みつつ判例を積み重ね、民事、商事法を築き上げてきたが、こうした法規範は法令として規定し、それを〔裁判の〕根拠とすることが望ましく、また […] これらの法令は、諸外国の例に倣い、民事商事法典として編纂すべきであり […] そのうち、重要且つ有益な部分より公布・施行していき […] その他の部分は、編纂作業が完了次第、漸次追加的に公布・施行することが適当であろう、とのご存念にございます。

畏くも国王陛下にあらましましては、かく思し召され、〔法典編纂委員会を設置する〕法律の制定を勅許なさいました。」

六班制の編纂委員会(1908年)

- 【第一班】内務省、司法省、外務省、宮内省の各大臣
法典編纂の基本方針を審議。
- 【第二班】外国人法律顧問およびタイ人法律家
政尾藤吉、Alfred Tilleke、Skinner Turner、Georges Padouxなど。
基本方針に従って、草案を起草。
- 【第三班】フランス人法律家
草案をフランス語に翻訳。
- 【第四班】イギリス人法律家
草案を英語に翻訳。
- 【第五班】タイ人裁判官および法律家
タイの判例法(伝統法)と齟齬のないよう、草案を調整。
- 【第六班】タイ人法律家
国王に上奏するに先立ち、草案の最終審査を行う。
(この班の存在は、最終決定権は、あくまでもタイ側にあることの象徴)

- しかしながら、この六班体制は期待通りに機能せず、起草作業は、主に次のようなフランス人法律家の手に委ねられる：

Georges Padoux

Rivière

Charles L'Evesque

Moncharville

Segnitz

René Guyon

de Laforcade

- 出来上がった草案を、司法大臣モームチャオチャルンサック親王とフランス人顧問Padouxが審査するという体制になる。

อยู่ในประเทศฝรั่งเศส พระยามานวราชเสวีเล่าว่าในสมัยที่ท่านทำหน้าที่เป็นเลขาธิการประจำกองกรรมการชำระประมวลกฎหมายใน พ.ศ. ๒๔๕๒ นั้น ท่านไม่เคยเห็นกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการร่างประมวลกฎหมาย^{๗๐} ไปประชุมกันที่กองกรรมการชำระประมวลกฎหมายแต่อย่างใด คงเห็นแต่กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ และนายเวสเดนการ์ด (Westengard)^{๗๑} เท่านั้นที่ไปประชุมกับนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสว่า จะร่างกันอย่างไร แล้วนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสก็บอกว่าจะร่างตามแบบประมวลกฎหมายของฝรั่งเศส

จากคำบอกเล่าของพระยามานวราชเสวีประกอบกับเอกสารที่อ้างถึงในเชิงอรรถที่ ๖๔ พอจะอนุมานได้ว่าเนื่องจากรัฐบาลไทยในขณะนั้นมีความเกรงใจประเทศฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก ประกอบกับนักกฎหมายชั้นนำของไทยในขณะนั้นยังไม่มีประสบการณ์ในการร่างประมวลกฎหมาย และนายปาดูก็เป็นทีปรึกษาในการร่างกฎหมายอยู่

プレーマーン侯は、編纂委員会付き書記官〔通訳〕であった1909年当時を回想して、委員に任命された〔タイ人〕法律家が集まって審議をしているところを一度も目にしたことはなかったと証言している。フランス人委員たちと協議していたのは、ラピー親王とアメリカ人顧問のWestengardだけであった。

【ラーマ六世治下における法典編纂事業】 修正委員会での論争

- 1910年、ラーマ五世崩御。1912年、第二編債務法の草案が完成すると、ラーマ六世は、司法大臣モームチャオチャルーンサック・クリダーコン親王を委員長とする草案修正委員会を招集した。しかし…

แพ่งและพาณิชย์ต่อไปจนร่างบรรพ ๒ เสร็จ ใน พ.ศ. ๒๔๕๕ พระองค์
จึงทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจแก้ร่างประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๒ ลักษณะหนี้ อันประกอบด้วย
พระเจ้าอนงยาเธอ กรมหมื่นสวัสดิวัดนวิศิษฎ์ พระยาภิบาลไมตรี
(Westengard) พระยาพิเชตพิเศษพิไลย พระยามนิทร (ลออ ไกรฤกษ์)
นายสกินเนอร์ เทอร์เนอร์ (Skinner Turner)^{๗๒} นายมองชาร์วิลล์ (Mon-
charville) และนายเซกนิตส์ (Segnitz)^{๗๓} กรรมการทั้ง ๗ ได้ประชุม
พิจารณาตรวจร่างกฎหมายได้เพียงเล็กน้อย ก็เกิดความขัดแย้งกัน
ในที่ประชุม หม่อมเจ้าจรัญศักดิ์ฯ จึงได้ให้เลิกการประชุมเพราะเกรงว่า
ถ้าประชุมต่อไปแล้ว จะเกิดบาดหมางกันขึ้น^{๗๔} งานตรวจร่างกฎ-
หมายจึงหยุดชะงักไประยะหนึ่ง และคงจะเนื่องจากการขัดแย้งกันนี้เอง
หม่อมเจ้าจรัญศักดิ์ฯ จึงได้ลาออกจากตำแหน่งเสนาบดีกระทรวง
ยุติธรรมในปีนั้นเอง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง (ลพ สุทัศน์)
เป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมและควบคุมการตรวจร่างกฎหมายให้
ดำเนินการต่อไป^{๗๕}

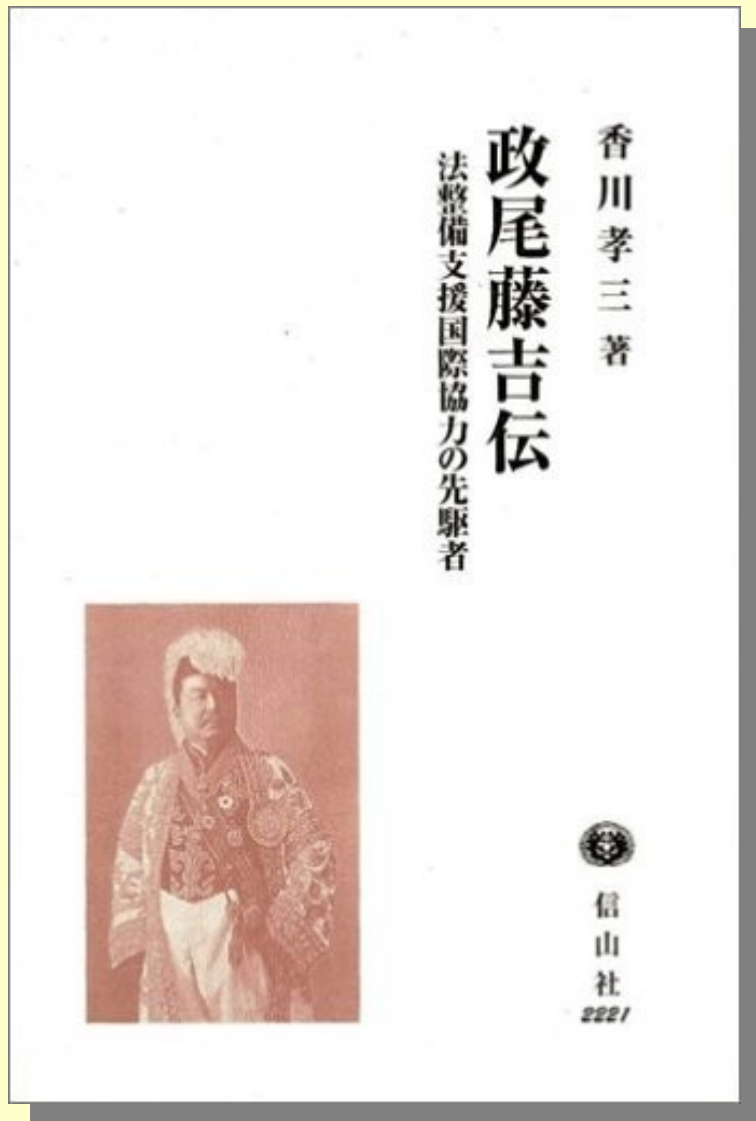
この修正委員会が草案を審議しているうちに、委員の間に大きな見解の相違が生まれるに至り、ついに委員長は審議を中断せざるを得なくなった。そのまま審議を継続すれば、委員会は分裂状態に陥る虞れがあったからである。

草案の審議は、こうして暫くの間、中断することになったが、おそらくこの対立が原因であろう、この年、モームチャオチャルーンサック・クリダーコン親王が司法大臣の職を辞してしまった。

- 争点の具体的内容については、タイ語文献は触れていない。

【チャーンチャイ『フランスの影響』, P.52】

【修正委員会での論争】 婚姻制度をめぐる対立

- 争点の具体的内容については、タイ語文献は触れていない。
- この出来事については、『政尾藤吉伝』に詳しい記述がある。それによると、フランス人顧問団はサヤムの王族の反応を慮って、一夫多妻制を暗に承認するような家族法草案を提案したらしい。これに対して政尾博士と一人のサヤム政府委員が激しく反発して会議は紛糾した。結局、家族法・相続法の審議は中止され、代わって戸籍法の整備を急ぐこととなった。サヤムの国民が果たして一夫多妻制の実態を登記するかどうか、確認するためである。
- 政尾博士はこれを機会に帰国を決断し、翌1913年、全ての職責を辞する。これ以降、民商法編纂事業はフランス人顧問団のみによって担われるようになる。

1916年における編纂委員会改革

- 1914年、立法顧問Padouxが本国からの指示で中国へ異動となると、彼の推薦にしたがって、Délestréeがその後を引き継ぎ、フランス人法律家の起草作業を指揮することになった。ところが、彼の失策から作業は混乱し、著しく遅延するようになった。
- これが契機となって、サヤム政府内部にタイ人法律家をより積極的に関与させ、フランス人による起草作業を監督すべきとの意見が強くなる。
- 1916年5月、大審院長官コロムルワンサワッサディワタナウィスィット親王の上奏に基づいて、法典編纂委員会を改革する勅令が下され、新たな委員会が任命された。
- 新編纂委員会は、タイ人法律家4名と、フランス人法律家4名とから成った。フランス人班の指揮は、René Guyonが執ることになった。

Guyon委員の編纂方針

- 新たにフランス人を指揮する地位に就いたGuyonは、タイ伝統法を重視するPadouxの編纂方針を継承した：

The aim of the members of the Commission has been above all to accomplish a work which would prove consistent with the requirements of the country. Consequently, they have, with the greatest care, avoided indulging in the too easy plan of copying any foreign Code, perfect as it might be, and of transferring their provisions, with slight alterations, into the Siamese legislation. They have, for each Draft, pursued the same method : first, they have made a general study of the matter as it stands in the existing Siamese texts (laws or judgments) and in the principal foreign Codes.

編纂者の目ざす目標は、その本質において次の点にあった。すなわち、サヤム王国が真に必要とする法典を編纂する、という点である。それゆえ編纂者は、どこか外国の法典から規定を写し取ってきてそれに手を加え、あたかも独自のものであるかのような外観を装おうという誘惑、たとえそこから生まれた結果がいかに卓越したものであろうとも、そうした奸計に陥らないよう、最大限の努力を払ってきた。

without being sheer imitators, to benefit from the experience and wisdom of their predecessors. References to the above mentioned works have enabled the members of the Revising Committees easily to look for precedents when examining the Drafts.

【ギヨン『サヤム王国における法典編纂(1919)』, P.197】

Guyon委員の編纂方針

- 作業の基本はタイの伝統的な判例法を調査研究することであり、それを諸外国の立法技術を参照しながら、近代的な法規定に鋳直すことが目的:

サヤムの現行法（法令や判例）の規定を出発点にして調査しつつ、諸外国の重要な法典の観点からも研究を進めている。たとえば、規定の明瞭性の点においてはフランス法を参考にし、いくつかの法原則に関しては大方のサヤムの法律家によく知られているイギリス法を参照した。また、施行に際しての便宜性や最新性の観点からは、スイス法や日本法を考慮に入れ…

The to accomplish of the country indulging in it might be, into the Siamese legislation. They have, for each branch, pursued the same method : first, they have made a general study of the matter as it stands in the existing Siamese texts (laws or judgments) and in the principal foreign Codes. They have frequently referred to such valuable guides as the French Code, with its traditional lucidity, the English laws with which the Siamese lawyers are often better conversant, the practical and modern rules of the Swiss and Japanese Codes, the technical precisions of the German Codes, the improvements which recently have often been made in the legislations of Italy, Belgium, the Netherlands, America, etc. They have always given preference to the most practical solution, and to the best a without being of their pre enabled the precedents wh

法技術における巧みさ・精密性の点においては、もちろんドイツ法を参照した。その他にも、イタリア、ベルギー、オランダ、そしてアメリカの幾つかの州の立法例から、最新の発展を研究対象として採用している。

【ギヨン『サヤム王国における法典編纂(1919)』, P.197】

Guyon委員の編纂方針

- 決して「物真似の愚に陥らない」という、オリジナリティーを重視する姿勢：

The aim of the members of the Commission has been above all to accomplish a work which would prove consistent with the requirements of the country. Consequently, they have, with the greatest care, avoided indulging in the too easy plan of copying any foreign Code, perfect as it might be, and of transferring their provisions, with slight alterations, into the Siamese legislation. They have, for each Draft, pursued the same method : first, they have made a general study of the matter as it stands in the existing Siamese texts (laws or judgments) and in the principal foreign Codes. They have frequently referred to such valuable guides

as the French Code, which the Siamese have adopted, and the modern rule of the German

made in the legislations of Italy, Belgium, the Netherlands, America, etc. They have always given preference to the most practical solution, and to the best adapted to modern requirements. They have, therefore, tried, without being sheer imitators, to benefit from the experience and wisdom of their predecessors. References to the above mentioned works have enabled the members of the Revising Committees easily to look for precedents when examining the Drafts.

編纂委員会は、既に法典を制定している諸外国の例からただ単に写し取ってくるというような、物真似の愚に陥ることなく、むしろそうした国々の貴重な経験と英知とをこそ最大限に活用すべく、努力を払っている。

【ギヨン『サヤム王国における法典編纂(1919)』, P.197】

当時の民商法典構成プラン

- 民商法典の具体的な構成プランに関しては、債務法とその他の部分とを分割するスイス方式は採用せず、民事法・商事法をすべて包括する法典として公布されるとして、次のように述べている：

「1908年にサヤム政府によって採用された方式がそのまま踏襲され、
今後もそれが根本的に変更されることはないであろう。」

question, after all, may be considered as secondary. Whatever may be its final solution, which will vary according to circumstances, the general plan of the Code, as it was adopted by the Government as early as 1908, shall not undergo any essential modification in the future.

This plan is as follows :

1. Book on Obligations.
2. Book on Things.
3. Book on Capacity of persons.
4. Book on Family.
5. Book on Inheritance.

It is deemed opportune now to explain summarily what stage has been reached in the drafting of each of these Books.

第一編：債権債務
第二編：物〔物権〕
第三編：人の能力
第四編：家族
第五編：相続

【ギヨン『サヤム王国における法典編纂(1919)』, P.199～200】

民商法典各編の進捗状況は…

● 第一編：債務編

Apart from some old texts, such as the Laksana Betset, and some more recent ones such as a Law on Pawnbrokers (19th January 1896), a Law on Mortgage and Sale with Right of Redemption (8th March 1900), etc., the Commissioners could find out what the Siamese principles of Civil Law were, only by resorting to the judgments of the Supreme Court which had therefore to be perused, compared and summarized very carefully. Then only did they draft the Book on Obligations, when a general plan had been agreed upon. The preliminary drafting of about 1400 Sections took some time (1908-1912), and a Draft was then submitted to the Revising Committee (1913), discussed and altered. During the second period of the work of the Commission of Codification, with the collaboration of the Siamese members, different parts of the Draft have been recast and put in harmony with the Siamese legislation, the improvements of which had been continuous, and the draft was then finally completed by the insertion of the contract of mortgage and of the preferential rights on immovables (1917). Now that it has been adopted, it is under translation. A fact to be noted is that two important parts of this Draft, to be included therein later on, have temporarily been taken out of it and promulgated separately as soon as they were completed, namely, the Law on Partnerships and Companies (7th September 1911) and the Law on Associations (29th May 1914).

「初期の草案は1400条ほどの条文数を有し、その起草には長い時間を要した(1908-1912)。その後、修正委員会に諮られ、修正が加えられることになった(1913)。」

「…そして、抵当契約と不動産の先取特権が加えられて、草案は完成した(1917)。現在、タイ語への翻訳作業が進められている。」

【ギヨン『サヤム王国における法典編纂(1919)』, P.199～200】

民商法典各編の進捗状況は…

● 第二編：物権編

「サヤムとフランス両国の法律家による委員会は、過去3年間に、めざましい成果を上げた。」

The considerable work was accomplished by the Commission of Siamese and French jurists during the last three years. The drafting Committee first made a general enquiry upon the conditions of real property and examined the local documents relating to this matter. Then they submitted to the Commission under the presidency of H.R.H. Prince Svasti a number of preliminary questions relating to the regime of lands, the extent of the State domain and the system of usucapion as far as movable and immovable properties are concerned. When once solutions had been reached, which did away with any possible conflict between the local traditions and the modifications suggested by a legitimate desire for improvements, a Draft was submitted to the Commission of Siamese and French jurists, together with copious comments and illustrations, rendered necessary by the special difficulties of the matter. This text has just been discussed in the beginning of 1919, recast and altered on many points, and it constitutes the present draft in the matter.

「地域の慣習法に修正を加えることにより生じる問題に解決のメドが立つと、サヤムとフランス両国の法律家による委員会に対して、多数の付帯意見と解説と共に、一つの草案が提出された。この草案は、1919年初頭に審議にかけられたばかりであり、その課程で多くの変更と修正が加えられた。これが物権編に関する現行の草案となる。」

【ギヨン『サヤム王国における法典編纂(1919)』, P.204～205】

民商法典各編の進捗状況は…

● 第三編：能力編

The preliminary work for a Book on Persons was done at the same times as for the Book on Obligations, because the legislator had then to consider the position of incapacitated persons with regard to contract.

A general Draft on Persons was drawn up as early as 1911. Its preliminary provisions contained rules on the subject of nationality and naturalization which have afterwards been promulgated in two separate laws in 1911 and 1913 respectively. Provisions concerning births and deaths were also embodied in a general law on the registration of the same. Finally, when this Draft on Persons was discussed (1913), the Commissioners found it more convenient to postpone a number of rules concerning the organization of the Family, so that the matter might be considered again with the greatest care. Therefore, it was decided first to draw up a special Book concerning Capacity of Persons, which would contain general principles only. The present Draft, submitted in 1917, is, consequently, a part of the general Draft of 1911, which has been recast, added to and put in harmony with other recent texts, as well as completed.

「人事編の最も初期の草案は、債務編と同時に起草されていたが …
1911年には、既に〔相続編を含む〕包括的な草案が完成していた。」

「この草案が審議された1913年、家族制度に関する規定は慎重に扱うべきであるから、先送りすべきとの見解に基づき、第三編は、専ら人の能力に関する一般規定のみを扱うことに決定した。したがって、1917年に提出された現行の草案は、1911年草案を修正・補完して、他編の条文と調和するように改めたものである。」

【ギヨン『サヤム王国における法典編纂(1919)』, P.206～207】

民商法典各編の進捗状況は…

● 第四編：家族編

The Draft which has been submitted in the year 1911 is not a final one, and may already appear out of date on some points, owing to the evolution of the Siamese customs. It constitutes, however, a very useful classification of the questions, and some parts of it may even be considered as ready for a final discussion. It may, therefore, be considered as an important step. Any idea of its revision can only be suggested by a conscientious desire to take into account the latest solutions recently proposed by the jurisconsults or admitted by some foreign legislations in a matter which evolves so quickly and so impressively, chiefly in such questions as the condition of married women and illegitimate children.

Finally, a Draft Law has been made which contains special regulations for the registration of all events connected with the institution of the Family : births and deaths, marriage, divorce, adoption. This law sets up Family Registrars, whose duty is to register such events and to deliver copies of the entries to all interested persons. This institution will soon bring order which is much to be desired in matters having such an essential bearing upon a clear and complete determination of the rights which may be claimed by, or the duties which may be incumbent upon, anyone, owing to his personal status (1919).

「1911年の草案は、決して最終的なものではなく、サヤム社会の進化の故に、部分的に時代遅れのものとなっている。」

「最終的に第四編の草案は、家族に関するすべての事項を登記すべき旨の特別の規定を含むものとなっている。この登記事項とは、出生と死亡、婚姻、離婚、および養子である。

この法によって、戸籍を管理する登記官が設置され、上記事項の登記とその謄本の発給を任務とする… (1919)。」

【ギヨン『サヤム王国における法典編纂(1919)』, P.208～209】

困難な起草作業…

- しかし現実には、伝統法を重視する編纂方針を維持したが故に、Guyonらの起草作業は、**大きな困難に直面していた**：

แม้จะมีการผสมผสานความคิดดังกล่าว แต่การยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งฯ ก็มีใช้งานที่จะกระทำได้โดยง่ายนัก เพราะในส่วนที่เป็นกฎหมายไทยเดิม พบว่า ตัวบทกฎหมายในทางแพ่งและพาณิชย์มีอยู่น้อยกว่าตัวบทกฎหมายในทางวิธีสบัญญัติและในทางกฎหมายอาญา ทำให้งานร่างประมวลกฎหมายแพ่งฯ ต้องหยุดชะงักเป็นระยะ ๆ อีกทั้งในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ กรมหลวงสวัสดิวัตน์วิศิษฎ์ได้ลาออกจากตำแหน่งประธานกรรมการร่าง และเจ้าพระยาอภัยราชาฯ เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ได้เข้ามาทำหน้าที่แทน พร้อมทั้งได้มีพระบรมราชโองการฯ แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมด้วยทั้งกรรมการที่ช่วยยกร่างและกรรมการตรวจคำแปลให้ถูกต้องทั้งทางด้านกฎหมายและการใช้ภาษา^{๔๑}

このような苦心にもかかわらず、民商法典の編纂は、易々となせるような課題ではなかった。なぜなら、**伝統的なタイ法を詳しく調べると、民事・商事の領域に関する法規定は、訴訟法や刑事法領域におけるものよりもはるかに少ないことが判明したからである。**このことが原因で、編纂作業はしばしば中断せざるを得なかった。

編纂委員会の拡大と作業の遅延

- その後、事態は更に複雑化した。新編纂委員会は司法省の人物ばかりであったため、出来上がった草案が行政、商務、外交など、関連する国政と齟齬を生じる虞れが懸念されたのである。そこで、1919年6月に、**他省からの追加委員が5名任命された**。特に第三編（契約各則）の編纂のためには、この共同作業が重要であった。
- また、英語で起草された草案をタイ語に翻訳する際、多くの法律用語や表現法を考案しなければならなかったが、ラーマ六世の肝煎りで、その「国語」としての適正さを保つために、1922年、7名の王族や宮廷貴族により構成される**翻訳校正特別委員会が任命され**、直ちに、近々公布される予定の民商法典第一編および第二編のタイ語版の審査に取りかかった。
- こうした関係者の膨張と作業の複雑化に災いされて、結局、**編纂作業は、ますます遅延することになった**。

第一次大戦後の条約改正交渉とフランスの圧力

- その間、第一次世界大戦が勃発すると、条約改正を目的に、1917年9月28日、**サラム王国もドイツに対して宣戦を布告した**。大戦後の1919年、戦勝国の一員としてパリ講和会議に参加し、ドイツとオーストリアとの不平等条約は撤廃されることになった。
- 講和会議の席上サラム王国代表は、連合国側への支援の見返りとして、不平等条約の改正を訴えたが、それに応じたのはアメリカ合衆国だけで、イギリスとフランスはこの申入れを直ちには受け入れなかった。しかし、この両国とも**近代的な法制度の完備を条件に領事裁判権の撤廃に応じる旨の条約**と取り付けることに成功した。

【<http://ja.wikipedia.org/wiki/タイ外交史>】

- しかしながら、既述の事情から編纂作業は遅々として進展せず、1922年、サラム政府はフランス政府から、起草局**(あるいは起草庁)**を設置して、法整備を**急ぐよう**要求される。

【チャーンチャイ『フランスの影響』, P.60】

法典編纂委員会から起草局への昇格

- フランスからの要求を受けて1923年10月27日、ラーマ六世は勅令を発して法典編纂委員会を司法省法律起草局へと昇格させ、勅令を含めた一切の法令の起草権限を集中させ、迅速な立法政策の遂行を可能とした。
- この起草局の局長は、司法大臣チャオプラヤーアパイラーチャーマハーユティタムトン公爵が兼任し、René Guyonがその顧問に就任した。
- その他、起草局起草委員に任命されたのは、以下の人物であった：
 1. 大審院判事プラヤーノンネティバンチャーキット侯爵
 2. 大審院判事プラヤーチンダーピロムラーチャサパーボディー侯爵
 3. 検察庁長官プラヤーテープウィトゥンパフンサルターボディー侯爵
 4. プラヤーマーナワラーチャセーウィー侯爵
 5. フランス人法律家 Charles L'Evesque
 6. フランス人法律家 Rémy de Planterose
 7. フランス人法律家 Réne Cazeau

(この時点で、プラヤーマーン侯の名が初めて、公になる。)

この時期のフランス人の役割は？

รัฐประศาสน์นโยบาย ได้บรรลุถึงซึ่งผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้เป็นของใหม่เริ่มมี
ขึ้น ดำเนินตามหลักนิติศาสตร์ในบัดนี้สมบูรณ์ เป็นวิชากฎหมาย
แผนกหนึ่งแยกที่จะศึกษา เพื่อค้ำจุนส่งเสริมผู้ที่สนใจในวิชา
กฎหมาย ๑พณฯ เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมจึงได้มีบัญชา
ให้ผู้สอน ณ โรงเรียนกฎหมายเริ่มสอนประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์นี้ แก่นักเรียนกฎหมายตั้งแต่วันที่ พ.ศ. ๒๔๖๗
ด้วยหวังจะให้กุลบุตร ได้รับ ความศึกษาอบรมวิชากฎหมาย
แผนกนี้ให้แตกฉานทันทั่วถึงก่อนถึงเวลาใช้

ในส่วนจะช่วยเหลือให้ความรู้แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสมาฟังคำสอน
ที่โรงเรียนกฎหมายนั้น เจ้าพระยาอภัยราชมหายุทธธรรม
นายกกรรมการร่างกฎหมายเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์นี้ ในต้นร่างฉบับภาษาอังกฤษมีอุทาหรณ์อยู่บ้างแต่เพียง
บางมาตรา ถ้าได้มีอุทาหรณ์กำกับทุกมาตรา และแปลออกเป็น
ภาษาไทยให้แพร่หลายแล้ว คงจะเป็นประโยชน์ไม่มากนักข้อ
จึงมีบัญชาให้นาย ร. กฤษณ นาย เรมี่ เดอ ปลังเตอโรส และ
นาย เรเน กาสโซ กรรมการชาวต่างประเทศตรวจพิจารณาแก้ไข

〔民商法典が公布されても〕法律学校の授業を受講できないタイ人法律家を如何にして支援するか、この点において、委員長のチャオプラヤーパイラーチャー公爵は、次のようにお考えであった。つまり、英語草案の段階では、条文によっては事例を附して適用方法を解説しているものがあつたが、すべての条文にそうした解説が施されている訳ではなかった。もしこうした解説を全条文に施し、それをタイ語に翻訳して公表すれば、タイ人法律家の啓蒙に多少なりの効果があるであろう、と。

そこで公爵はRené Guyon、Rémy de Planterose、Rene Cazeauの各氏に、現存する条文解説の再検討と修正を命じた。

フランス人による逐条解説の執筆

อุทาหรณ์เดิม และร่างเพิ่มเติมขึ้นใหม่ให้ครบทุกมาตรา เมื่อ
ทำสำเร็จแล้ว นาย ร. กียอง จึงได้มอบต้นร่างฉบับภาษาอังกฤษ
แก่ข้าพเจ้า เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามบัญชาของนายกรัฐมนตรี
ข้าพเจ้าได้จัดให้พิมพ์ร่างนั้นขึ้น แล้วมอบให้ นาย เรเน กาโซ
เพื่อได้ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เมื่อได้ตรวจแก้แล้วจึงให้
หลวงนนทประกาศแปล และให้นายประกอบ บุณยัษฐิติ
เนติบัณฑิตสยาม เป็นผู้ช่วยเหลือ แล้วจึงจัดพิมพ์ขึ้น ในการ
ตรวจปรึฟและสอบทานฉบับภาษาไทยนี้ ข้าพเจ้าได้ให้
หลวงศุภนิติปรีชาเป็นผู้ช่วยอีกคนหนึ่งด้วย

อนึ่งในการแปลอุทาหรณ์นี้ ผู้แปลได้พยายามโดยเต็ม
ความสามารถที่จะเลือกสรรถ้อยคำสำนวนที่ง่ายมาไว้ แต่ก็
บางแห่งที่ไม่สามารถจะทำได้ ด้วยเกรงว่าจะผิดหลักการแปล

พระยามานวราชเสวี

กรมร่างกฎหมาย

วันที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖

๕

更に、解説のない条文には新たに解説を付させ、英語版の解説が全て完成した時点でGuyon氏が私にそれを提出した。公爵の指示にしたがって、私はそれを印刷に回した後、更にR ne Cazeau氏に渡して今一度検討させた。その後ルワンノンタプラサート子爵にタイ語へ翻訳させ、それを二人のタイ人スタッフが校正した後、[最終的に]印刷に回した。

プレイヤーナワラーチャセーウィー

司法省法律起草局

1923年10月1日 [異説：1924年10月1日]

- 既にこの時点で、弱冠33歳のプレイヤーマン侯が編纂・立法作業の主導権を掌握していたのだろうか？

【『仏暦2466年民事商事法典 第一編・第二編 逐条解説』、序文, P.4】

旧民商法典第一編・第二編の公布と施行の延期

- やっと第一編・第二編の公布に漕ぎ着けたにもかかわらず、その施行日に「欠陥多数により施行延期」とされる：

กรมร่างกฎหมายมีหน้าที่ ๒ ประการ คือ ร่างและรวบรวม
ชำระประมวลกฎหมายให้เสร็จสมบูรณ์ กับพระราชบัญญัติ พระราช
กฤษฎีกา และกฎเสนาบดีด้วย ซึ่งทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อการ
ร่างประมวลกฎหมาย เพราะกรรมการต้องปลีกเวลาไปร่างพระราช
บัญญัติ ฯลฯ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และ
บรรพ ๒ ในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๖ โดยมีผลใช้บังคับเป็น
กฎหมายในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๗ แต่คณะกรรมการพิเศษ
ตรวจชำระประมวลกฎหมายและกรมร่างกฎหมายเห็นว่า มีข้อ
บกพร่องอันควรต้องได้รับการแก้ไขมาก เช่น ต้องแก้ไขการใช้ถ้อยคำให้
ชัดเจนกว่าเดิม ต้องเพิ่มเติมข้อความบางมาตราให้รัดกุมกว่าเดิม ต้อง
จัดหมวดหมู่มาตราให้เป็นระเบียบถูกต้อง คณะกรรมการพิเศษฯ จึงได้
ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เลื่อนการใช้บรรพ ๑ และ บรรพ
๒ ออกไปอีก ๑ ปี คือ ให้ใช้ได้ในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๘ พร้อม
กับบรรพ ๓ ^{๙๓}

^{๙๒} ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม ๓๖ กฎหมาย พ.ศ. ๒๔๖๖, ๑๑๗-๑๑๘

^{๙๓} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เอกสารกระทรวงยุติธรรม รัชกาลที่ ๖ หมายเลข ร ๖
ย ๑๒ ๑/๑๕ รายงานคณะกรรมการตรวจชำระร่างประมวลกฎหมาย

1923年11月11日、ラーマ六世は勅令をもって
民商法典第一編および第二編を公布し、その
施行日を、1年1か月余り後の1925年1月1日
と定めた〔第2条〕。

ところが、**法典調査特別委員会〔?〕**と**司法省起草局**の見解によると、**両編には修正すべき欠陥が数多く含まれていた**。例えば、表現法をより明晰にすべき箇所、より詳細に規定すべき条文などがあり、構成をより適切に改善すべき部分などもあった。そこで、上記の特別委員会は、国王に両編の施行延期を上奏し、〔第三編を公布する1925年1月1日の勅令によって〕第三編と同時に、**1926年の1月1日より施行することとなった**。

1919年最終草案の提出と翻訳事業の開始

- 従来のタイ語文献では触れられていないが、実際にはRené Guyonの報告通り、1919年にフランス人顧問団による民商法典最終法案が正式に出版され、サヤム政府に提出されていた。
- その草案は、英語で記述されていた。そこでサヤム政府は、直ちにタイ語への翻訳作業を開始した。この時点で、プラヤーマーナワラーチャセーウィー侯爵が再び法典編纂委員会に赴任することとなる。その職務は「翻訳委員」であった。
- しかしながら、タイ語文献ではこの時期の具体的な記述がない。1919年草案の原本がその後、紛失してしまったらしく、1923年の旧民商法典第一編・第二編公布に至る過程が正確に追跡できなかったのである。
- 2013年、1919年草案の原本の一冊がバンコク大学中央図書館に保存されていることが確認され([Website](#))、また2019年に『タイ法典編纂史ライブラリー』が公開されて([Website](#))、この時期の詳細が明らかになりつつある([Website](#))。